

GRUMETS VERDS

XAU, EL GOS NÀUFRAG

de Josep Vallverdú

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 1

Aquell seria, per fi, el dia que el Xau tornaria a veure persones, aquells éssers que caminen sobre dues potes i que donen menjar als gossos.

Després de travessar part del bosc que hi havia al peu de la baixada, va sentir una olor que coneixia bé des de feia dies. Olor penetrant d'algues, de sorra mullada, de marisc, de roques batudes per l'aigua, d'escuma salabrosa. Segur que tornava a estar prop de la mar.

Va continuar trotant, perquè de la marxa que ara portava no se'n podia dir caminar. A ell l'impulsava, en realitat, l'afany de trobar les persones les veus de les quals, ni que fos de lluny, li havien arribat en dues o tres ocasions.

Com devien ser aquelles persones? Potser el rebrien a les portes de casa seva, si vivien en una població.

De sobte, quelcom va fer-lo avançar amb més precaució, una onada lleugera de perill arribava fins al seu nas. Es va orientar i, en veure la causa de l'olor, va aturar-se en sec i emeté un grunyit de desconfiança i reserva. Era el grunyit de la mort.

Ara la tremolor era de temor, d'esglai i tot. Al seu davant, penjant d'una branca per un filferro, una bèstia onejava al ventjol.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 2

Era mort i ben mort. Un animal quasi tan gros com ell, de color gris, amb una llarga ratlla negra a l'esquena i pèl curt i dur.

El Xau mirà a banda i banda, després va retrocedir unes passes, espiant aquell habitant del bosc que havia caigut en la trampa del llaç.

El Xau es va enrampar tot ell de por. Ell passava pel senderó del llaç, i hauria pogut caure en la mateixa trampa cruel. S'havia pensat que era el rei del territori, però ara comprenia que li calia anar amb peus de plom i molta cura si no volia acabar com aquell...

És clar! Va recordar tot d'una les arrels i tubercles comestibles que descobrí feia ben poc dins el sot fet per un animal que fugí a tota velocitat i que ell no va poder caçar. Un animal gris, de potes curtes, amb una ratlla negra... El mateix que penjava al seu davant.

I, com era que el cable estava posat en forma de llaç al mig del senderó? Els animals no posen cables, no fan llaços. El Xau, si alguna cosa sentia al moll dels ossos i el dominava en aquell moment era por, i por de debò. Se sentia valent per enfrontar-se als altres animals: macacos, serps, conills; però allò del cable que matava devia ser obra d'una altra llei d'algun animal molt més fort i cruel que els que coneixia.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 3

Continuà grunyint una estoneta, es passà la llengua pel morro i després, quan es disposava a marxar, va sentir, molt més a prop que les altres vegades, les veus humanes.

Eren veus fortes, que semblaven alegres, animades. Ell, però, va mantenir-se prudent i va continuar amagat darrere el matoll. No es refiaria mai de res ni de ningú. Encara més, va ajaçar-se del tot, empassant-se la salivera que l'angúnia li provocava a la boca i recollint la llengua, que la tensió li feia penjar.

Els dos homes es van aturar davant l'animal atrapat.

—Ha, ha! —va riure triomfalment un d'ells—. Ja t'ho deia, jo; aquí el tens, un bon teixó!

—Una cosa o altra havia de caure al parany, vols dir —comentà l'altre.

I, acostant-se més a la bèstia, la van deslliurar del cable. Un dels homes sostenia l'animal entre els braços. L'altre, passà la mà pel llom de la bèstia.

—Bona pell.

—Sí, bona pell, tu ho has dit.

El Xau sentia a l'esquena com si una mà també la hi acariciés. Va estar temptat de sortir i posar-se a botar davant els dos homes, però tenien quelcom d'estrany que el deturava: un posat especial. Per començar, portaven armes de foc. Les armes de foc serveixen per matar.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 4

—Per estrany que et sembli —deia el més alt dels homes al seu company—, s'atrapen molts més animals que no diries, amb llaços i paranyes.

—Què en farem, de la carn? Només ens interessa la pell —va fer l'altre.

—Com, que només la pell! La carn també. Ens la menjarem. El teixó és peça fina.

I aleshores el Xau va veure que aquell home es treia el llarg matxet de la cintura i el brandava com si fes esgrima amb l'aire.

—Hauríem de tornar. El patró és capaç de clavar-nos una estomacada de campionat —comentà tot d'una.

—Sí, tornem amb els altres.

L'home més alt despleguà un sac i hi ficà el teixó mort; després se'l carregà a l'esquena. El Xau, quan els homes van emprendre el camí de tornada, va seguir-los a distància, perquè no els volia perdre de vista fins a saber quina colla constituïen i si, per exemple, tenien gossets i l'hi volien a ell. Caminava sense fer fressa, escoltant —i no entenent, és clar— el que deien.

—Poca cosa hem fet, aquesta temporada —es queixava el més baix dels homes.

—I és clar que hem fet poc calaix —admetia l'altre—. Costa trobar embarcacions amb alguna altra cosa que sacs d'arròs o quatre peces de roba. Misèria.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 5

—Esperem que, ara que s'està acabant la temporada de les pluges, la navegació augmenti.

—Que passin bones barques amb bona càrrega. O turistes... Té, porta tu el mort, ara.

A ple dia, amb un sol roent i engegador, els homes arribaren a una platja llarga, de sorra blanca. Havien muntat un tendal amb pals que sostenien lona de les veles.

Tres homes més seien o estaven estirats a terra, ociosos. Dos s'havien tret la camisa i deixaven veure els tatuatges que els omplien els braços. El capitost, sense camisa i amb armilla vermella, examinà el teixó i donà ordre a un dels homes ajaguts d'espellar l'animal. L'home anà a l'ombra d'una palmera i hi treballà una estona. El capitost va anunciar:

—Passarem la nit aquí, demà altre cop a la mar.

—Sí, patró —van remugar alguns.

—Hem de "netejar" dues embarcacions cada dia si volem viure com uns bons pirates! —va proclamar encara el capità.

—Dos bots de pobre, atraparem... —remugà un altre.

—No, que ara arribarà la temporada turística —va fer un tercer.

El capitost va anar fins al penúltim que havia parlat.

—Pandang! Què has dit? —demanà, posant les dues manasses a les seves espatlles.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 6

—Que què he dit? —va respondre a la defensiva l'anomenat Pandang—. Jo què sé què he dit.

—Prou que ho saps, Pandang! Allò dels bots de pobres... T'estimes ben poc la professió, tu! Nosaltres som gent de brega que fem bé les coses. Oi, valents? —demanà aleshores, adreçant-se als altres.

—Sí, patró, sí, patró... —manifestaven els companys de pillatge. El patró continuà:

—Demà tindrem la nostra ràpida a punt, reparada. I us dic que assaltarem qualsevol embarcació que ens interessi.

—Si tu vols abordar barques de pobre, ho faràs, ja ho crec, perquè t'hi deixaré, i lligat! —continuà el patró.

Tots els saltejadors van riure, i el patró va cridar un dels pirates:

—Tu, Satino, vine!

L'interpel·lat va acostar-s'hi. El patró assenyala Pandang.

—Clava-li una allisada.

Els pirates van aplaudir mentre Pandang es posava en posició de lluita per tal de defensar-se del càstig decretat pel patró. Satino, per la seva banda, badava la boca amb un somriure ensenyant molt les dents.

El Xau endevinava que hi hauria una baralla i no sabia què fer. Hauria volgut arribar fins a la platja i apropar-se a la colla movent la cua. Ara, en canvi, aquells homes feia l'efecte que volien esbatussar-se. Ja ho feien, mira!

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 7

Pandang va clavar el primer cop, que féu trontollar Satino. Després, aquest, amb un bot, aferrà el coll de Pandang. Els dos van anar per terra, apunyegant-se, estirant-se els cabells, clavant-se cops de colze, espernegant.

Tot era polseguera, tot eren esbufecs. El patró contemplava l'escena satisfet, i els altres pirates, igual o més. Avorrits en aquella platja on havien ancorat per reparar la barca ràpida amb què operen els pirates d'avui dia, aquella baralla era una distracció molt benvinguda.

Quan els dos combatents, esbufegant, sangonosos, havien donat per acabada la baralla i, encara asseguts a terra, provaven de recuperar l'alè i treure's la sorra dels ulls, l'home que havia rebut l'encàrrec d'espellar la bèstia morta tornava amb l'animal en carn viva en una mà i la pell a l'altra.

El Xau estava esgarriat. El teixó, ara només un manyoc de carn vermella, aniria a la panxa dels pirates. Aquells homes, feien allò amb totes les bèsties? No sabia què fer. Desitjava molt i molt trobar companyia humana, però aquella tropa violenta no li acabava de fer el pes.

Ell espiava, amagat darrere una planta de flors grogues que feien molta olor.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 8

I era tan a prop dels homes, que n'hi arribava la ferum de suor, barrejada amb l'olor penetrant de les flors. Un zumzeig proper d'abelles indicava que les flors atreïen els insectes.

Ara els homes havien callat, tot estava en calma. El Xau sentia una molèstia al morro, com si hagués d'esternudar.

No va poder evitar-ho: en el moment que provava de fugir, de fer-se escàpol, perquè l'instint l'avisava que l'esternut inevitable faria també inevitable que els homes s'adonessin de la seva presència, la platja, les palmeres, tot l'univers semblà rebre una explosió:

—Txxxuff txxxuff!

L'esternut sorollós va posar immediatament en moviment els homes, sorpresos i tement el pitjor. Havien agafat per instint de defensa les armes automàtiques i desembeinat els llargs matxets.

Ell, el Xau, refet de la paralizzació momentània de l'esternut explosiu, provà d'arrencar a córrer i topà amb una mata de fulles petites i espesses i esbotzà un rusc amb la seva investida. Tots els insectes s'escamparen i, els pirates, que havien tingut temps de veure el gos i l'havien començat a empaitar, van ser els qui reberen l'atac dels insectes, i feina van tenir a defensar-se amb les mans, els colzes i a cops de mocador, tot retrocedint cap a la platja, i alguns llançant-se a mar.

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 9

Després, sense abelles, fora de l'aigua i ja tranquil·litzats, el capitost va comentar:

—Allò era un gos, l'heu vist bé, no? Doncs, què hi feia un gos en aquesta illa, que tots sabem que és una terra deserta, només poblada de salvatgines, micos, lèmurs, crancs, serps, camaleons i algun teixó?

L'endemà al matí, el Xau es dedicà a caçar, va atrapar uns rosegadors i trobà aquells fruits grossos i carnosos que li havien llançat els macacos al començament de ser en aquella terra. Ja s'havia oblidat dels pirates. Després de reposar, continuà cercant una sortida, i no fou fins a la caiguda de la tarda que arribà en aquella vall allargada per on havia passat camí de la platja dels pirates. Va reconèixer el lloc, els pneumàtics i la casa solitària. Menjà un conillet i encara ficà el morro dins una carbassa. En aquell territori s'hi podia viure, a condició que estiguessis sol; els humans que s'hi acostaven no eren de fiar. El Xau no entenia el llenguatge dels homes, però tenia clar que aquells espelladors de teixons de la platja no serien mai amics seus. Si hagués sabut que el volien atrapar perquè el governador se'l cruspís com una peça de caça qualsevol! Però era igual: l'instint el protegia!

XAU, EL GOS NÀUFRAG. LECTURA 10

Estava bé, però no sabia on era. La desorientació li va durar molt. Ell, però, afinava oïda, vista i olfacte. Havia après a menjar talpons escoltant el sorollet que feien sota terra i desenterrant-los amb habilitat i rapidesa d'ungles, talment com fan les guineus. Continuava trobant menjar. D'ocells que fessin els nius a terra, no n'hi havia sinó a les ribes dels rius, i per aquells vorals, de riu, no se'n veia cap.

Caçar i caçar. Calia trobar menjar diàriament, i això l'obligava a estar quasi sempre en moviment. A vegades li revenia un record agradable: la Martina donant-li llet i pa, i croquetes i pinso. Que bé que s'ho passaven els gossos amb amo! Ell, pobret, havia d'esforçar-se a totes hores per dur-se algun bocí de menja a la boca. Havia après a caçar en terra i ara només li faltava poder enfilar-se als troncs dels arbres, però això no passaria mai: les ungles dels gossos són massa curtes. Estava magre, però fort.

Endevinava que anava eixamplant el cercle de territori recorregut, i al mateix temps aprenia a distingir alguns senyals —branques, arbres singulars, vegetació canviada— que li permetien saber que per allà ja hi havia passat, i quin menjar s'hi feia o hi creixia. Se sentia segur.